

El prestigio del aforismo crece, sus metáforas son cada vez más valoradas, su intensa síntesis provoca fascinación. Éstas, además, se verán pronto superadas –y enriquecidas– con una nueva dimensión del recuerdo y la memoria gracias a los desarrollos de la *web* semántica y de las propias características de Internet. ¡Por fin, podemos repetir, sin tener que elaborar! La conversación fragmentada se impone. Lo breve y rápido gana la batalla a lo denso y lento. Pero, ¿podremos afrontar la complejidad, desde lo casi efímero, desde esta fugacidad que caracteriza parcialmente muchas de nuestras relaciones y conversaciones digitales? ¿O deberemos a aprender, de nuevo, a reconstruir, a relacionar, a sumar?

No debería sorprender, pues, que en la cultura digital, seguir una conversación sea “seguir el hilo”. Se deben coser y recoser fragmentos. El problema es de “aguja e hilo.”

Vivir las ideas, sumar emociones

Los mercados son conversaciones, pregonaba el *Manifiesto Cluetrain*. Cada vez más, parece que acertaron. Pero lo que confirma la cultura digital es que, más que los mercados, son nuestras sociedades las que son –fundamentalmente– una gran conversación conectada. Por ejemplo, un millón de personas cada día crea su propio perfil en *Facebook*, una de las plataformas más populares con 200 millones de contactos. Y esta cifra no para de crecer. Las relaciones personales son la nueva identidad en el mundo global.

Pues bien, para que lo fragmentario no sea fútil ni frágil, ni lo archivado rápidamente olvidado; hay que pensar cómo vivimos y rearticulamos *los trozos* para ofrecer soluciones y pensamientos que sitúen lo colectivo (lo comunitario, lo social) en el epicentro de la política democrática. La izquierda tendrá un gravísimo problema de representación política en la sociedad digital si es incapaz de entender las características de la nueva construcción del relato social y si entre sus características renovadas no se encuentra la capacidad de recoser retales sociales.

Y si los mercados son conversaciones, la inteligencia es colectiva y las personas son –sobre todo– relaciones... sólo la idea vivida (compartida) es la que no olvidaremos. La política democrática y progresista debe tener una praxis comunitaria. Las 200.000 personas que estuvieron en Berlín, en el verano de 2008, para escuchar a Barack Obama sintieron que vivían un momento histórico. La mayoría afirmaba que la motivación para asistir era que querían poder decir “yo estuve allí”. Aunque, después de un tiempo, la mayoría no recuerde apenas frase alguna de su intervención, eso no será necesario para que no olviden nunca aquel momento. ¿Cuántas de nuestras propuestas políticas presenciales son capaces de generar tal emoción? O volvemos a emocionarnos en un acto público político... o no habrá opciones para los progresistas en una sociedad acelerada, fragmentada y olvidadiza. ■

Enlaces de interés

Condenados a la estupidez digital (Juan Freire)
Fuente: SOITU (16.06.08)

Más información no significa más conocimiento
Fuente: Bajo La Línea (26.02.09)

Els suports de la informació (Umberto Eco)
Font: AVUI (24.04.09)

Internet es un legado al futuro (Tim Berners Lee)
Fuente: El País (22.04.09)

Microrrelatos (Andrés Ibáñez)
Fuente: ABC Digital (22.03.09)

Federalisme cultural a Espanya

ÀLEX SÁEZ
Diputat al Congrés

Estranyament sembla haver passat desapercebut per a molts, però la primera compareixença de la nova ministra de cultura Ángeles González-Sinde al Senat mereix ser anotada i recordada com una fita cap al model desconcentrat i federal que tanta gent del món de la cultura i de la política a Catalunya i al conjunt d'Espanya hem defensat. La ministra va presentar-se “no com a ministra de Cultura d'Espanya, sinó com a ministra de les cultures d'Espanya”. Per primer cop, el ministeri traslladava una visió marcadament federal en la gestió de les polítiques culturals, fet en el qual hem insistit els socialistes catalans d'antuvi, i que trencava una dinàmica de model unitari, de rescat competencial, en què semblava que s'havia instal·lat la direcció ministerial a la *plaza del Rey*, i on sovint s'acabava convergint amb el concepte de cultura que domina a la drete espanyola.

Si entenem el federalisme com una forma d'Estat que acull la descentralització política, la desconcentració administrativa en base a unes entitats territorials autònomes, federals, i que en certa manera concilia la unitat i el pluralisme, la cultura pot ser clarament el millor exponent del model que sempre hem defensat.

En un moment en el qual diferents forces polítiques nacionalistes de drete i d'esquerra qüestionen la pròpia existència del Ministeri de Cultura per raons competencials o de contenció de la despesa –per què la cultura ha de patir sempre les primeres restriccions en temps de crisi? –, emergeix amb força el nostre model propi, el d'un ministeri cooperatiu que tendeix la mà a la col·laboració institucional, que impulsa, que protegeix i estimula la realitat plural cultural i lingüística d'Espanya. Una riquesa, una oportunitat de posar en valor el millor de les nostres cultures dins l'articulació autonòmica de l'Estat i la de promoure i projectar aquesta diversitat cultural a l'exterior.

En el marc de cooperació tan poc desenvolupat en el nostre Estat, la concertació i coordinació entre administracions (les noves agències estatals, els consorcis, les xarxes, els circuits, les inversions compartides, la gestió i participació en les grans infraestructures culturals) són els instruments que cal aprofundir i potenciar en la dimensió descentralitzada i federal de les polítiques culturals.

Caminem –i les paraules de la ministra en són un bon exemple– cap a aquest Ministeri de les Cultures dels pobles d'Espanya que garanteixi la promoció de la pluralitat i diversitat cultural en col·laboració i cooperació amb els governs autonòmics i locals. La idea federal no significa una divisió vertical de poders, en què prima el poder de l'Estat davant l'autogovern de les Comunitats Autònomes, sinó que prima la pluralitat, la llibertat cultural en el desplegament de polítiques públiques, i el valor de la cooperació i el respecte al marc constitucional i estatutari.

La Constitució espanyola (CE), en el seu preàmbul, manifesta clarament la voluntat de la nació espanyola de protegir tots els espanyols i pobles d'Espanya en l'exercici dels drets humans, les seves cultures i tradicions, llengües i institucions i a promoure el progrés de la cultura per assegurar a tots una digna qualitat de vida. L'article 9.2 CE, en el títol preliminar, garanteix la participació dels ciutadans en condicions d'igualtat també a la vida cultural, i dins el títol I, que correspon als drets i deures fonamentals, l'article 44 CE obliga els poders públics a la promoció i tutela a l'accés a la cultura a la que tothom

hi té dret i l'article 149.2 CE atorga a l'Estat títol competencial, entenent la cultura com un deure i atribució essencials sense perjudici de les competències de les comunitats autònomes. Així doncs, per una banda l'accés a la cultura és un dret de ciutadania, un factor principal de benestar, un element de cohesió social, i per altra banda facultat al Govern de l'Estat a desenvolupar polítiques de foment de la cultura en un marc descentralitzat.

El nou Estatut d'autonomia (EAC), en el seu article 127, estableix amb claredat les competències exclusives de la Generalitat de Catalunya en matèria de cultura: activitats artístiques i culturals que es porten a terme a Catalunya, el patrimoni cultural, els arxius, biblioteques i museus que no són de titularitat estatal, i el foment i difusió de la creació i la producció de les arts escèniques i musicals. Es produeix en l'àmbit de la cultura un fet singular i admès per bona part de la doctrina constitucional, i és que cal considerar que, amb la cultura, estem davant d'una competència concurrent o indistinta i que, per tant, totes les administracions públiques poden i de fet han de realitzar polítiques culturals.

En aquest sentit, és imprescindible un Ministeri de Cultura (de les cultures) que actui transversalment, coordinadament i amb respecte al marc competencial que correspon als governs autonòmics, que recolzi també l'intens treball que es fa des dels municipis, que dialogui amb els agents culturals i que estimuli l'enorme potencial de les nostres indústries culturals com a factor de progrés de la nostra economia.

El Govern de l'Estat ha de desenvolupar el marc normatiu comú, i és en aquest sentit que pot impulsar la reforma de la llei de propietat intel·lectual, o una nova llei d'arxius, o de les arts escèniques o musicals, o una nova llei de patrimoni històric en el marc d'una competència concurrent o indistinta i respectant les competències exclusives dels governs autonòmics.

Si entenem el federalisme com una forma d'Estat que acull la descentralització política, la desconcentració administrativa en base a unes entitats territorials autònomes, federals, i que en certa manera concilia la unitat i el pluralisme, la cultura pot ser clarament el millor exponent del model que sempre hem defensat

En l'àmbit de l'acció cultural descentralitzada, d'autogovern de les Comunitats Autònomes, iniciatives com la conferència sectorial de cultura, la participació de representants del Govern català a la delegació espanyola davant la Unesco, la difusió i promoció de la cultura i la llengua catalanes, també a través de la xarxa de l'Institut Cervantes en cooperació amb l'Institut Ramon Llull, són clars exemples d'una cultura netament de vocació federal.

Sens dubte, si avancem cap a aquest model on ens porta el propi desenvolupament de l'Estat autònic i les reformes estatutàries, la cultura, per la seva realitat plural, diversa, ha de ser el millor exemple de lleialtat i cooperació entre el govern central i l'autònic, en un horitzó d'un model federal al que mai hem renunciat. Allò que funciona i ha de funcionar amb total normalitat en les competències de cultura ha de reforçar els avenços en altres camps com les polítiques públiques sanitàries o educatives –també ho haurà de fer en la gestió de les infraestructures on la descentralització assenyalava un model essencialment federal i on el govern d'Espanya ha de vetllar per evitar desequilibris–, i garantir l'equitat en la prestació de serveis públics i la igualtat d'oportunitats. Des de la gestió de l'autogovern contribuïm al que el Dr. Ferran Requejo anomena la construcció d'una confiança federal o la gestió de la desconfiança federal¹. Les polítiques culturals i els reptes de desenvolupament de l'EAC marquen el camí indestructible cap a la construcció d'una Espanya federal, on el punt de trobada, el marc de convivència, és el que vam anomenar un dia l'Espanya plural. ■

¹ "Federalisme, descentralització i pluralisme nacional. Teoria Política i anàlisi comparada". Ferran Requejo. Fundació Rafael Campalans.

Maleïda crosta

ALBERT AIXALÀ

Director de la Fundació Rafael Campalans

El nou llibre de Joan Ferran, *Maleïda crosta*, ha aixecat gairebé tanta expectació com polèmica van generar les seves declaracions a *El Periòdic de Catalunya* l'any 2007 fent una crida a "arrencar la crosta nacionalista" dels mitjans de comunicació públics de Catalunya. No és, però, un llibre polític comú, sinó que reprèn una vella tradició literària d'abans de la Guerra Civil espanyola, promoguda per l'anarcosindicalisme, que pretenia transmetre el missatge polític a través de novel·les roses, com bé explica sovint el mateix Joan Ferran. Un tipus de novel·la lleugera, que té com a trama principal una història d'amor, un affaire, a partir del qual s'ofereix un fresc de la política catalana actual.

El llibre juga entre la ficció i la realitat per defensar la tesi de l'autor, segons la qual la política catalana i els seus mitjans de comunicació transmeten –i sovint volen representar– només parcialment la complexa i polièdrica realitat social catalana. És, doncs, un llibre polític, però no només, o fins i tot no principalment.

Maleïda crosta és també la història de l'encontre –i l'atracció– entre dues generacions molt diferents. D'una banda, la generació del 68, la dels progressos que es va formar políticament en la clandestinitat, patint molt sovint repressió i fins i tot presó. De l'altra, la generació de la democràcia, nascuda a finals dels 70 i primers 80, educada plenament en una escola "laica i catalana", fossin o no fills d'aquells progressos, o de coetanis que no van córrer mai davant els grisos, tot i viure la mateixa època.

És, per tant, una novel·la que reflecteix aquest conflicte generacional, i l'expressa vivament, quan la Iolanda –la protagonista– creu haver "devorat" la generació del 68 "el seu poder, la seva història, les seves lluites", després d'anar-se'n al llit amb un dels representants d'aquella generació.

Aquest és un llibre en què s'hi poden sentir reflectides les dues generacions. La generació del 68 que, mig decebuda, malda per seguir defensant el seu paper clau en el canvi democràtic en aquest país; però també la generació democràtica, que té una necessitat imperiosa de superar les contradiccions de la generació anterior i construir el seu propi projecte, sense utopies, però amb un enorme anhel transformador.

La Iolanda, aquesta jove estudiant de polítiques que ha llegit Thoreau i Kavafis, i que als 25 o 26 anys ja sap que no es pot fugir de la fugida i que "la teva ciutat, on tu vagis anirà", representa aquest anhel transformador que viu encara sota la llosa de la generació dels seus pares, que ha construït el present i pretén sovint definir encara el futur.

Un anhel, però, ple també de contradiccions, incapaç sovint d'assumir un compromís polític ple, i que caracteritza la generació que avui té entre 20 i 40 anys.

La Iolanda no està preparada per a la renúncia, tot i que és conscient que ben aviat haurà d'assumir noves responsabilitats que la posaran a prova i que l'obligaran a comptar-se amb la generació que ara ha pretès devorar, encara que sigui només parcialment.

El llibre et deixa un regust a ressaca, propi d'una vetllada al Tinta Roja del Poble Sec banyada de licor de canya Leguí. Un licor dolç, gairebé tant recomanable com la pròpia novel·la. ■

Maleïda crosta

Joan Ferran

Barcelona: Destino, 2008

